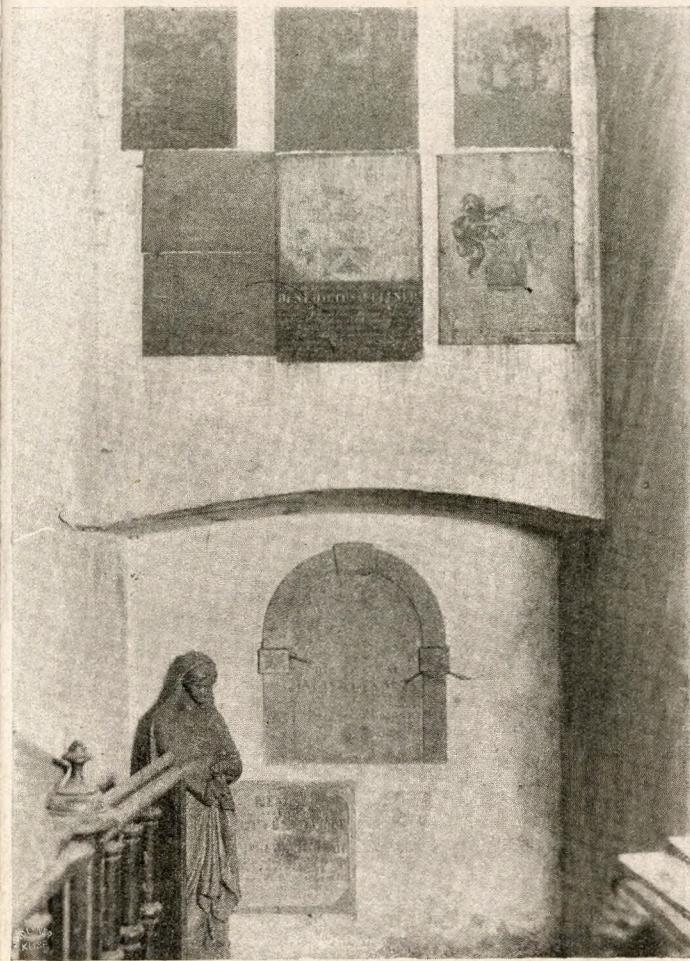

Vécsey Amália grófné, az aradi vértanu-tábornok édesanyjának sírja a belvárosi templom földalatti temetkezési helyén

A belvárosi templom katakombáinak lejárata. Az Uj Idők számára fényképezte Bálint János

A belvárosi templom katakombái

Egy vértanu anyjának a sírja.

1914. január 14. A belvárosi Nagyboldogasszony-templom nyolc század eliramlását látta falai körül, melyeket a fejlődő Pest kögyűrűje fojtogat, kopog a csákány: az immár lebontott régi piarista-rendház új palotájának készítik a helyet és műemlékeink mostoha sorsa kísért a nagymúltú pesti főtemplom kövei fölött is, amelyek végigszenvedték a tatárdulás viharait, hallották a budai minaret-kről az Allah-t dicsérő müezzin énekét és tanui voltak a török hódoltság alól való fölszabadulásunknak.

A műemlékekben oly szegény Pest e megbecsülhetetlen értékű épületét nem első izben fenyegeti az elmulás veszedelme. A főváros mérnöki hivatala már régebben és több izben foglalkozott a templom lebontásának tervével, de soha fenyegetőbb formában, mint most, amikor már félig-meddig elhatározott dolog, hogy a történelmi időknék e nagy tanuját, amelyről már III. István uralkodása alatt egy 1171-ben kelt okmányban tétetik először említés, elteszik a könyörtelen, a tradicióknak fittyethányó, fiatal, izmos Pest útjából.

A lebontásnak újra kísértő tervén kívül a história patinájától zománcozott köveknek aktuális érdekességet kölcsönöz még az is, hogy a templom elfeledett kriptájának katakombaszerű folyosóiban ráakadtak az aradi vértanu, Vécsey Károly gróf édesanyjának sírjára.

Gyertyák álmos fénye és egy villamos zseblámpa világítása mellett fölkerestük a belvárosi plébánia

templom katakombáit. Kettős szárnyu vasajtó fedi el a régi Pest patricius családjainak, mágnásainak és városi adminisztrátorainak e temetkezési helyét, ahol a budai basák spahijai és magukat „Begtas kertje virágai”-nak mondó janicsárjai elől rejtették el kedves halottaikat a századok előtt élt pestiek, akik jól tudták, hogy a „gyaurok”-kal szemben nem ismernek még kegyeletet sem az országnak portyázásra ki-ki-ruccanó pogány urai.

Szűk, ballusztrádos lépeső kopott kőköckáin botorkálunk le. Közben a bejárat fölött szembeötlik néhány nemesi címerrel ékített kő és vörös márvány sírföliirat. Többek közt nemes Jakabfy Erzsébet és dévaványai nemes, nemzeti és vitézlő Halasy Ignác táblabíró epitafiuma. Szemben a boltozatos sírűreg lejárataival, a málló vakolaton fekete betűk hirdetik:

Gräfin Vécsey

Az oldalfalon a gyertyafénynél ezt betűzzük ki:

*Comitissa Amália Vécsey
nata de Colson
Obiit Pestini
4 februarii
1826*

Az egyszerű kőtábla mögötti sírűregben tehát colsoni Vécsey Amália grófné, az aradi vértanu tábornok szülője porlik. Körülötte a sötét folyosók boltívein a sírűregnek befalazását végző munkások írka-firkája. Szeszélyes fekete vonalak gyertyalánggal odafüstöit arabeszkjei. A falakon mindenfelé koralaku vakolás foltjai. Közülök még egynehányról primitiv koszoruk

rajzának keretéből leolvasható az ott eltemetett neve. Vécsey Amália grófné sírjának közvetlen közelében egy már alig kibetűzhető sírfömlirat áll, melyről egyes szavak a vakolattal együtt enyésztek el. A töredékből ennyi vehető még ki: „Leonie Waldhauser, geborene Cordier, gattin . . . Getrieb-direktion der südlichen Stats-Eisenbahn I. Section . . . 1846.“ A következő epitafium elhalványult betű-foszlányaiból csak a nevet és az évszámot tudjuk kiolvasni: „Inkey Vilma . . . 1853.“

A folyosó első kanyarodójánál „buzini gróf Keglevich Ádámné, született báró Orczy Therezia csillagkeresztes dáma“ nevét és az 1813-ik esztendőt hirdeti egy sárgás rózsaszínre bágyadt kőtábla. Lazán befalazott sírűreg következik, amelyből hiányzik egy-két téglá. Belepillantunk. Rozsdásbarna koszorú egy darabja látszik csak ki az üregbe hányt homokból. Scheffer Anna „Oberdreissigers Wittve“ (főharmincadnak özvegye) pihenőhelyéhez érünk, majd a belvárosi templom néhai plébánosának, az 1851-ben elhunyt Simunsich Ignácnak nevét olvassuk. Mellette nyéki Németh Imre özvegye, Eötvös Mária és a „cs. kir. Lipót jeles-rend vitézének neje“, Kolb Mária alusszák örök álmukat. A katakomba utolsó járatában vagyunk. A még tovább nyuló folyosókat már befalazták. Itt még virraszt a kegyelet. Zsenai Markovits József hétszemélynök sírfömliratán egy művirág-koszorú csüng.

Visszamenet a magnézium fényének fehér szikrázása mellett megörökítjük az érzékeny fotografáló lemezen az aradi mártír édesanyjának nyugvóhelyét, azután föllátogatunk a templomba. A főoltár mellett Nagyrévy Endre thermopilei címzetes püspök, a belvárosi templom néhai plébánosának 1506-ban készült, hat méter magas renaissance stílusú vörös márvány pastoforiuma közelében topolyai Kray gróf, a Napoleon ellen viselt hadjáratunk vitéz generálisának monumentális síremlékére bukkanunk.

A szemközti oldalhajóban, néhány lépésnyire Nagyrévy püspök pastoforiumának falba ékelt pendantjától, amelyet 1506-ban készítettett Pest város polgársága, a Pekáry-család sírkövét találjuk.

A nap már a budai hegyek mögé hanyatlott, amikor fölkerültünk a napvilágra. A belvárosi templom hatalmas tömbje mint fáradt óriás gubbaszt a szemünk előtt és a kettős torony ég felé nyújtott karokként magaslik föl. Mintha a lebontás barbár terve ellen kérnének oltalmat.

